

ŽODŽIŲ *KRŪMAS*, *PUSKRŪMIS*, *KRŪMOKŠNIS*, *KRŪMELIS*

SAMPRATA (REMIANTIS STUDENTŲ APKLAUSA)

Santrauka

Buvo pastebėta, kad žmonės nelabai skiria žodžius *krūmas*, *puskrūmis*, *krūmokšnis*, nors termininės šių žodžių reikšmės yra skirtingos. Šiuo tyrimu siekta ištirti ne termininį, bet šiuolaikinį kasdieninį šių žodžių suvokimą. Kaip tyrimo priemonė buvo pasirinkta studentų apklausa.

Išanalizavus duomenis paaiškėjo, kad respondentai įvardijo 20 krūmo požymių. Pats dažniausias krūmo apibūdinimas buvo tai, kad 'krūmas yra augalas'. Kiti tipiškiausi krūmo požymiai yra išoriniai: 'krūmo dydis', 'šakotumas', 'kamieno ypatybės', 'lapuotumas ar spygliuotumas', 'tankumas ar vešlumas'. Buvo nurodyti ir keli vidiniai krūmo požymiai – 'sumedėjimas', 'krūmo gyvavimo ciklo ypatumai' ir pan.; tačiau jie buvo paminėti tik kelių respondentų.

Ištyrus anketas paaiškėjo, kad respondentų žinios apie puskrūmį yra daug menkesnės negu apie krūmą. Nemažai studentų arba išvis nežinojo, kas yra puskrūmis, arba manė, kad jis visiškai nesiskiria nuo krūmo. Iš viso paminėta 12 puskrūmio požymių. Dalis respondentų puskrūmį apibūdino remdamiesi šio žodžio darybine reikšme, 'pusė krūmo' arba 'pusiau krūmas'. Šie atsakymai su terminine puskrūmio reikšme neturi nieko bendra. Gana keista ir tai, kad nemaža apklaustųjų dalis puskrūmį siejo su medžiu, o ne su krūmu, šis augalas esą panašesnis į medį negu į krūmą. Kaip dažniausi iš išorinių puskrūmio požymių buvo minimi 'dydis', 'kamieno ypatybės', 'retumas'. Pasakytina, kad šie požymiai nesutampa su tuo, kas teigiama enciklopedijose. Keli respondentai minėjo ir vidinius puskrūmio požymius: 'puskrūmio sumedėjimas' ir tai, kad puskrūmis yra 'daugiametis augalas'. Būtent šie atsakymai sutampa su termininės reikšmės apibrėžtyje minimais puskrūmio požymiais.

Respondentams kėlė problemų ir krūmokšnio apibūdinimas. Išorinių krūmokšnio požymių buvo nurodyta net 12 ir tokia požymių gausa rodo, kad dėl šio augalo vienos nuomonės nėra. Dažniausiai minėti 'dydis', 'vaisių ar uogų vedimas', 'lapų ar spyglių

buvimas'. Vidinių požymių buvo nurodyti 4 – 'sumedėjimo lygis', 'dauginimasis', 'augimo vieta', 'visžalumas'.

Kas yra krūmelis, žinojo visi respondentai. Svarbiausias nurodytas krūmelio požymis yra išorinis – 'dydis'. Dalis atsakymų susiję su deminutyvine krūmelio reikšme.

Išanalizavus atsakymus apie konkrečius augalus (alyvą, avietę, mėtą, čiobrelį, raudonėlį) paaiškėjo, kad respondentai apie tokio tipo augalus labiausiai sprendžia pagal jų dydį – kuo augalas mažesnis, tuo dažniau jis įvardijamas kaip daugiametė žolė, nelabai kreipiant dėmesio į jo stiebų sumedėjimą ar kitus požymius.

Straipsnyje aprašomų augalų, ypač *puskrūmio* ir *krūmokšnio*, termininės reikšmės apibrėžtyse minimi požymiai gerokai skiriasi nuo po šio tyrimo išskirtų nagrinėtųjų augalų požymių. Akivaizdu, kad visus juos reikia tirti remiantis ir kitais šaltiniais – žodynais ir tekstynais.

ESMINIAI ŽODŽIAI: apklausa, reikšmė, semantinė analizė, požymis, apibrėžtis, terminologija, krūmas, puskrūmis, krūmokšnis, krūmelis.

ANŽELIKA GAIDIENĖ
DANUTĖ LIUTKEVIČIENĖ

Lietuvių kalbos institutas
Petro Vileišio g. 5, LT-10308 Vilnius
anzelika.gaidiene@lki.lt
danute.liutkeviciene@lki.lt